

ผลของโปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาล ในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและการเกิดก่อนกำหนด

Effects of the Nurse Preparation Program on Nurses' Practices Regarding in Promoting Mother and Preterm Infant Feeding Interaction

มนนาฏ	วัฒนะโชติ	พย.ม.*	Manonart	Watthanachot	M.N.S.*
พิมพ์ภากรณ์	กลั่นกลิ่น	พย.ด.**	Pimpaporn	Klunklin	Ph.D.**
มาลี	เอื้ออำนวย	พย.ม.***	Malee	Urharmnuay	M.N.S.***

บทคัดย่อ

การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดเป็นกิจกรรมการพยาบาลที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของทารกเกิดก่อนกำหนดในวัยที่โตขึ้นทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง ในภาคเหนือตั้งแต่เดือน มีนาคม 2555 ถึง มิถุนายน 2555 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ให้การพยาบาลทารกเกิดก่อนกำหนดโดยตรง จำนวน 21 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพยาบาล แบบสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด แบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมการเตรียมพยาบาลโดยการเรียนรู้ในเรื่องการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ร่วมกับการฝึกทักษะให้กับพยาบาลในการประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ด (Barnard, Hammond, Booth, Bee, Mitchell, & Spieker, 1989) การประเมินการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ซึ่งการวิจัยนี้ใช้แนวคิดการให้ความรู้ในสถานบริการสุขภาพของสโลเวนสกี และเพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติทดสอบวิลคอกซ์ และสถิติไคสแควร์

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญ โรงพยาบาลลำปาง

* Professional Nurse, Langang Hospital

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

ผลการวิจัย พบว่า

ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเตรียมพยาบาล พยาบาลมีคะแนนการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การสังเกตพบสัดส่วนของการปฏิบัติที่ถูกต้องของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์หลังเข้าร่วมโปรแกรมการเตรียมพยาบาลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมการเตรียมพยาบาลเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ส่งเสริมให้พยาบาลมีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้โปรแกรมนี้ในการเตรียมพยาบาล เพื่อเพิ่มทักษะการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดต่อไป

คำสำคัญ: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด การเตรียม ปฏิสัมพันธ์
ปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม

Abstract

Promoting mother-preterm infant feeding interaction is a crucial nursing practice, positively affecting the growth and development of preterm infants and later increasing psychological, social and emotional intelligence. This quasi-experimental research (one group, pretest-posttest design) aimed to examine the effects of the nurse preparation program on nurse's practices to promote mother and preterm infant feeding interaction in the Neonatal Intensive Care Unit (NICU), from March to June 2012. The study population was 21 registered nurses who provide direct nursing care for preterm infants. Data were collected using the demographic data form, the observation Check List of Nursing Practice on Promoting Mother- Preterm Infant Feeding Interaction, and the questionnaire of Nursing Practice on Promoting Mother Preterm Infant Feeding Interaction. The research instrument consisted of the nurse preparation program, which provided knowledge on promoting mother-preterm infant feeding interaction and training for nurses to assess the interaction according to Barnard's interaction model. The nurse's practices on promoting interaction during feeding between mothers and preterm infants were measured in 3 domains, 1) providing information, 2) preparing proper environment and equipment and 3) assessment of interaction during feeding between mother and her preterm infant. This study used the concept of Slovensky and Paustian (2002) for providing knowledge in health care facilities. Data were analyzed using descriptive statistics, Wilcoxon Signed Rank Test, and chi-square statistics.

The results of study

The results revealed that after implementing the nurse preparation program, scores of nurses' practices for promoting interaction during feeding between mother and her preterm infant were statistically significantly higher than before the implementation of the program ($p < 0.01$).

Moreover, the proportion of correct practices after completion of the nurse preparation program was statistically significantly higher than before the program implementation ($p < 0.01$). The results show that the implementation of the nurse preparation program can improve nurses' correct practices regarding promoting mother and preterm infant feeding interaction in the NICU. Therefore, nursing staff should be prepared with this program to improve practices regarding promoting mother and preterm infant feeding interaction.

Key words: Mother-preterm Interaction, Preparation, Interaction, Feeding Interaction

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอัตราการเกิดของทารกเกิดก่อนกำหนดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทารกเกิดก่อนกำหนด ส่วนใหญ่มักมีปัญหาสุขภาพจากความไม่สมบูรณ์ของระบบอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย มีความเสี่ยงสูงต่อความเจ็บป่วย ความพิการและการสูญเสียชีวิต และต้องเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด (Merenstein & Gardner, 2002; Wong, Perry, Hockenberry, Lowdermilk, & Wilson, 2006) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มารดาไม่ได้คาดหวังและไม่ได้เตรียมจิตใจมาก่อน อาจรู้สึกผิดหวังที่ทารกไม่แข็งแรงสมบูรณ์ก่อให้เกิดความเครียด ภาวะซึมเศร้าแก่มารดา ส่งผลทำให้มารดามาเยี่ยมบุตรน้อยลงทำให้ปฏิสัมพันธ์ของมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดไม่ได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด (Snow & McGaha, 2003; Talmi & Harmon, 2003) นอกจากนี้มารดามีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของทารก มักประเมินตนเองว่าประสบความล้มเหลว และเมื่อไปเยี่ยมทารกพบว่าต้องใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์หลายอย่าง ทำให้มารดาวิตกกังวล กลัวการสัมผัสทารก พฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์กับทารกถูกจำกัด เช่น ไม่กล้าแสดงความรักต่อทารกโดยการสัมผัส และไม่กล้าให้การดูแลทารก มารดาขาดโอกาสในการเรียนรู้ฝึกฝนทักษะการเลี้ยงดูทารกตั้งแต่ระยะหลังคลอด (สมทรง คำฝ่าย, 2541) เกิดความไม่พึงพอใจที่ไม่ได้แสดงบทบาทการเป็นมารดาอย่างเต็มที่ เป็นต้น (ทัศนีย์ ตรีสายลักษณ์, 2542; วัชรีย์ นุ่มประเสริฐ, 2539) มารดาจึงต้องการการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมความมั่นใจ ลดความกลัว ความวิตกกังวลเพื่อให้สามารถแสดง

ปฏิสัมพันธ์กับทารกได้อย่างเหมาะสม พยาบาลในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมั่นใจของมารดาช่วยมารดาให้เข้าใจพฤติกรรมความผูกพันของมารดาเมื่ออยู่ร่วมกับทารกได้ (Brazy, Anderson, Becker, & Becker, 2001; Davis, Edwards, & Mohay, 2003) ซึ่งในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดได้เปิดโอกาสให้มารดาได้เข้าเยี่ยมตลอด 24 ชั่วโมง โดยให้มารดาได้สัมผัสร่างกายทารกโดยเร็ว และมีส่วนร่วมในการดูแลทารกขณะเข้าเยี่ยม โดยพยาบาลมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือสนับสนุนให้มารดามีปฏิสัมพันธ์กับทารกโดยเร็วที่สุด โดยการให้นมเป็นกิจกรรมที่พบได้บ่อยครั้งต่อวันในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด (Barnard & Kelly as cited in Sumner & Spietz, 1994) เป็นกิจกรรมที่มารดามีปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดสามารถกระทำได้ในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ซึ่งการให้นมรวมถึงการให้นมมารดาจากเต้า การให้นมทางสายยาง และการให้นมจากขวด ดังนั้นในขณะให้นมแก่ทารกโดยมารดา จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

พยาบาลจัดเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลในการส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดขณะให้นม (Davis, 2003) โดยมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้แก่มารดานอกจากนี้พยาบาลยังมีบทบาทสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด (Blackburn, 1998) เพื่อส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อน

กำหนด (Sumner & Spietz, 1994) โดยจัดสถานที่ที่เป็นส่วนตัวให้กับมารดาและทารกไม่ให้บุคคลอื่นแม้แต่พยาบาลเข้าไปพูดคุย หรือทำกิจกรรมที่ขัดขวางปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมารดาและทารก เกิดได้ในระยะเวลาสั้นๆ อีกทั้งพยาบาลควรมีความรู้และทักษะในการประเมินปฏิสัมพันธ์หลักเกี่ยวกับการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด 3 ด้าน คือ ด้านการให้ข้อมูล ด้านจัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ และด้านการประเมิน เพื่อนำผลที่ได้ไปให้ข้อมูลย้อนกลับแก่มารดา กำหนด (Sumner & Spietz, 1994) เพื่อส่งเสริมให้มารดามีปฏิสัมพันธ์ที่คุณภาพมากขึ้นและแก้ไขจุดบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ของมารดา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมพยาบาลเพื่อให้สามารถปฏิบัติการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดากับทารกเกิดก่อนกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การให้ความรู้และฝึกทักษะแก่พยาบาลซึ่งเป็นบุคลากรทางสุขภาพในงานวิจัยที่ผ่านมา มีการใช้แนวคิดการให้ความรู้ในสถานบริการสุขภาพของ สโลเวนสกี และ เพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) มาเป็นแนวทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งพบว่าได้ผลดี โดยต้องคำนึงถึงหลักการ คือ ประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีต การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เรียน รูปแบบการเรียนรู้ความพร้อมของผู้เรียน และการจูงใจผู้เรียน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโปรแกรมการเตรียมพยาบาลโดยการให้ความรู้และฝึกทักษะในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม โดยใช้แนวคิดการให้ความรู้ในสถานบริการสุขภาพของ สโลเวนสกี และ เพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) และสาระสำคัญใช้แนวคิดปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม ตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม เพื่อให้พยาบาลมีความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดได้อย่างเหมาะสมถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล

สมมติฐานการวิจัย

คะแนนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดภายหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาลมีสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมการเตรียมพยาบาลนี้เป็นการให้ความรู้ การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ร่วมกับการฝึกทักษะให้กับพยาบาล ในการประเมินปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ด (Barnard *et al.*, 1989) โดยประเมินผลของโปรแกรมจากการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด 3 ด้านได้แก่ 1) การให้ข้อมูล 2) การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดระหว่างการให้นม 3) การประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดขณะให้นม การวิจัยนี้ใช้วิธีการให้ความรู้ตามแนวคิดการให้ความรู้ในสถานบริการสุขภาพของ สโลเวนสกี และ เพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) ซึ่งคาดว่าส่งผลให้บุคลากรพยาบาลมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดได้อย่างถูกต้องได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบหนึ่งกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง (the one group, pretest-posttest design) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ซึ่ง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล และผดุงครรภ์ ชั้น 1 ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การพยาบาลทารกเกิดก่อนกำหนดโดยตรง ในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด จำนวน 21 ราย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด คู่มือสำหรับพยาบาลเรื่อง การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดสำหรับพยาบาล คู่มือมารดาเรื่อง สื่อสัญญาณของทารกเกิดก่อนกำหนด การตอบสนองของมารดา และการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาขณะให้นม ของชริน พูลศิลป์ (2554) แบบบันทึกการสังเกตปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดากับทารกเกิดก่อนกำหนดเพื่อการสอน เรื่องการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดขณะให้นม สร้างโดยการนำเสนอข้อมูลโดยใช้โปรแกรมเพาเวอร์พอยท์ มีวิธีทัศน์ประกอบคำบรรยายในการให้ความรู้ โดยผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้สร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพยาบาล แบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด แบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นม ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดโดยให้ตอบแบบสอบถามและสังเกตเป็นรายบุคคล

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเสนอการขอรับการพิจารณาให้การรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์ ภายหลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย คือ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการทำวิจัย

1. ผู้วิจัยพบพยาบาลที่ศึกษา โดยนัดประชุมเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอความร่วมมือและขอความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งแจ้งสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย เมื่อพยาบาลที่ศึกษาสมัครเข้าร่วม ให้ลงนามในใบสมัครใจเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดแก่พยาบาลทุกคนในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดในวันที่จัดประชุมชี้แจงโครงการวิจัย แล้วรอรับคืนทันที

2. ผู้วิจัยทำการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาล ในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ก่อนการให้โปรแกรมการเตรียมพยาบาล โดยวิธีการสังเกตและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participatory observation) โดยพยาบาล 1 ราย ถูกสังเกต 1 ครั้ง การสังเกตพยาบาลสังเกตประมาณวันละ 1 คน จำนวนพยาบาล 21 คน การสังเกตตั้งแต่วันที่แรกจนถึงคนสุดท้ายใช้เวลา 21 วัน

3. ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มประชุมพยาบาล จำนวน 21 คน โดยการให้ความรู้เรื่องปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด และฝึกทักษะในการประเมินปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ดแก่บุคลากรพยาบาล ซึ่งเป็นโปรแกรมการสอนแบบกลุ่ม มีการสอนครั้งเดียวโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

4. ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ได้แก่ คู่มือปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด (feeding manual) แบบประเมินปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด (feeding scale) ปากกาหรือดินสอและกระดาษทด (clipboard) โดยประสานงานกับหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด เพื่อทราบความจำเป็นในการสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้พยาบาลมีการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดได้

5. หลังการดำเนินโปรแกรมการเตรียมพยาบาลเป็นระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโดยนำแบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด โดยวิธีการสุ่มสังเกตและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory observation) มีขั้นตอนเหมือนการสังเกตก่อนการได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล พยาบาลในแต่ละคนถูกสังเกต 3 ครั้งและใช้การสุ่มเพียง 1 ครั้งในการปฏิบัติทั้ง 3 ครั้งมาใช้ในการบันทึกการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ภายหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาลเป็นระยะเวลาประมาณ 1 เดือนผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับพยาบาลอีกครั้ง มีการชี้แจงขั้นตอนเหมือนก่อนการได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล

6. ผู้วิจัยนำผลการปฏิบัติของพยาบาลที่ได้จากการสังเกตและแบบสอบถามมาทำการสรุปผล และชี้แจงให้

กับพยาบาลเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยมีการชมเชยเมื่อบุคลากรพยาบาลปฏิบัติถูกต้องและให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นรายบุคคล โดยให้คำแนะนำที่ถูกต้อง แก่ไขข้อบกพร่องเมื่อบุคลากรพยาบาลปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด

ผลการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพทั้งหมดจำนวน 21 คน ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 19 คน ร้อยละ 90.48 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 52.38 ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ตั้งแต่ 1-24 ปี ส่วนมากปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 42.86 และมีพยาบาลที่เพิ่งจบการศึกษาเริ่มทำงาน - 1 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของพยาบาล จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด (NICU) (N=21)

ข้อมูล อายุ (ปี)	จำนวน (N=21)	ร้อยละ
20-29	8	38.10
30-39	11	52.38
40-49	2	9.52
(μ =32.76, S.D. = 5.75, Range =24-46)		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	19	90.48
ปริญญาโท	2	9.52
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานใน NICU (ปี)		
เริ่มทำงาน - 1 ปี	5	23.81
มากกว่า 1 - 2 ปี	0	0.00
มากกว่า 2 - 4 ปี	3	14.29
มากกว่า 4 - 10 ปี	4	19.05
มากกว่า 10 ปี	9	42.86
(μ =9.51, S.D. = 7.19, Range = 1-24)		

พยาบาลเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด คิดเป็นร้อยละ 76.19 ส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการอบรม/สัมมนาวิชาการ และการประชุมวิชาการของหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 47.61 แต่พยาบาลมีความเข้าใจถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับความหมายของปฏิสัมพันธ์

ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดเพียงร้อยละ 4.76 และพยาบาลมีการส่งเสริมให้มารดามีปฏิสัมพันธ์ให้ทารกเกิดก่อนกำหนดตามความเข้าใจของพยาบาลร้อยละ 90.48 ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละของพยาบาล จำแนกตามการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ความเข้าใจความหมายของปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด และการปฏิบัติส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด (ตามความเข้าใจของพยาบาล)

ข้อมูล	จำนวน (N=21)	ร้อยละ
การได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด		
ไม่เคย	5	23.81
เคย	16	76.19
-สถาบันที่จบการศึกษา	9	42.85
-การอบรม/สัมมนาวิชาการ	12	47.61
-การประชุมวิชาการของหน่วยงาน	12	47.61
-เพื่อนร่วมงาน	7	33.33
-หัวหน้าหอผู้ป่วย	7	33.33
-ศึกษาด้วยตนเองจากบทความหรืองานวิจัย	2	9.52
ความเข้าใจความหมายปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด		
เข้าใจถูกต้องบางส่วน	20	95.24
เข้าใจถูกต้องครบถ้วน	1	4.76
การปฏิบัติส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ให้มารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด(ตามความเข้าใจของพยาบาล)		
ไม่ปฏิบัติ	2	9.52
ปฏิบัติ	19	90.48

เปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล และหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือน พบว่าคะแนนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์

ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนมากกว่าก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.003 ดังที่แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล และหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนจากแบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด (N=21)

การดำเนินโปรแกรม	ต่ำสุด-สูงสุด (คะแนนเต็ม 82)	μ	s	p-value
ก่อนได้รับโปรแกรม	11-56	29.33	14.30	0.003*
หลังได้รับโปรแกรม 1 เดือน	35-72	50.29	21.04	

* $p < 0.01$

เปรียบเทียบสัดส่วนการปฏิบัติที่ถูกต้องของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดระหว่างก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล และหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนพบว่า พยาบาลมีการปฏิบัติ

ที่ถูกต้องเพิ่มขึ้นหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดจากก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ดังที่แสดงในตารางที่ 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบสัดส่วนการปฏิบัติที่ถูกต้องของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดระหว่างก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล และหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนจำแนกตามรายด้านกิจกรรม

กิจกรรม	สัดส่วนการปฏิบัติที่ถูกต้อง		p-value
	ก่อนได้รับโปรแกรม จำนวน (ร้อยละ)	หลังได้รับโปรแกรม 1 เดือน จำนวน (ร้อยละ)	
1. ด้านการให้ข้อมูล	171/756 (22.62)	665/756 (87.96)	0.000
2. ด้านการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์	10/42 (23.80)	22/42 (52.38)	0.000*
3. ด้านการประเมินปฏิสัมพันธ์	6/105 (5.71)	61/105 (58.09)	0.000*
รวม	187/903 (20.71)	748/903 (82.83)	0.000

* $p < 0.001$

หมายเหตุ ตัวเลขเศษ คือ จำนวนครั้งที่ปฏิบัติถูกต้องและตัวเลขส่วน คือ จำนวนครั้งที่สังเกตได้ทั้งหมด

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพจำนวน 21 ราย เป็นพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด มีอายุระหว่าง 24-46 ปี เฉลี่ย 32.76 ปี มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดตั้งแต่ 1-24 ปี เฉลี่ย 9.51 ผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การเปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาลจากแบบสอบถามการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด อธิบายได้ว่า พยาบาลมีการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากการให้โปรแกรมการเตรียมพยาบาล ในการวิจัยนี้เป็นการสอนโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (adult learning) ตามกรอบแนวคิดที่ว่า การที่จะทำให้บุคคลเกิดความตระหนักและปฏิบัติตามที่กำหนดได้นั้นจะต้องใช้วิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของบุคคล ซึ่งในที่นี้คือ บุคลากรพยาบาลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตามหลักการให้ความรู้ของ สโลเวนสกี และ เพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น ซักถาม พูดคุยโดยใช้ประสบการณ์และหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เรียนเองในการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด มีการฝึกทักษะการประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด เปิดโอกาสให้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองจากการให้คู่มือที่สนับสนุนร่วมกับการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับบุคลากรพยาบาล ทำให้บุคลากรพยาบาลเกิดการเรียนรู้ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลโดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์ ที่มีทั้งวีดิทัศน์พร้อมบรรยาย คู่มือสำหรับพยาบาล โดยต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสมในการให้ความรู้และฝึกทักษะ ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้เวลาในการสอน 1 ชั่วโมง 30 นาที สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสิ่งที่ทำให้

บุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ต้องปฏิบัติจึงยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (Slovensky & Paustian, 2002) นอกจากนี้การเอื้ออำนวยความสะดวก โดยการจัดหาอุปกรณ์ได้แก่ คู่มือสอนมารดาเรื่องปฏิสัมพันธ์และแบบบันทึกการสังเกต ประกอบกับนโยบายของโรงพยาบาลและหัวหน้างานที่สนับสนุนการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างมารดากับทารกเกิดก่อนกำหนดภายใต้การดำเนินงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้ปฏิบัติงานจากการได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน รวมทั้งพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมพัฒนาความรู้และทักษะของตนเองเกี่ยวกับการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด อีกทั้งผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือสำหรับพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดเพื่อให้ได้อ่านทบทวนภายหลังการให้ความรู้ ซึ่งอาจช่วยให้พยาบาลได้ทบทวนในส่วนที่จดจำไม่ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีการติดตามให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นรายบุคคลเพื่อให้พยาบาลได้มีการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องในการปฏิบัติส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดให้ถูกต้องขึ้น ในกระบวนการทั้งหมด จึงอาจส่งผลให้พยาบาลมีการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล

การเปรียบเทียบสัดส่วนการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ก่อนได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาลและหลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนจากแบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด จากการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดจากแบบบันทึกการสังเกตการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด

พบว่า หลังได้รับโปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือน อธิบายได้ว่า การให้ความรู้โดยใช้สื่อการสอนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญและจำเป็นอีกอย่างหนึ่งในการเตรียมพยาบาล เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยนำเสนอและถ่ายทอดข้อมูล ทำให้สิ่งที่นำเสนอน่าสนใจส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลที่ยากและซับซ้อนได้ง่ายขึ้น สื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลโดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์ ที่มีทั้งวีดิทัศน์พร้อมบรรยาย คู่มือสำหรับพยาบาล สื่อการสอนเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถเรียนรู้ได้ง่าย ทำให้พยาบาลเข้าใจเรื่องราวและสามารถจดจำได้เป็นอย่างดีจากการใช้ประสาทสัมผัสทางตา หูและมือ และนอกจากนี้การวิจัยนี้ยังให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ได้แก่ แบบสังเกตปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดากับทารกเกิดก่อนกำหนด (feeding scale) และคู่มือสำหรับพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด (feeding manual) ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ ชรริน พูลศิลป์ (2554) ที่พบว่าการให้ข้อมูลแก่มารดา ทารกเกิดก่อนกำหนด โดยใช้สื่อทั้งวีดิทัศน์และคู่มือพร้อมทั้งการให้ข้อมูลย้อนกลับเรื่องปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ส่งผลให้มารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ผู้วิจัยมีการชี้แจงให้กับพยาบาลเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยมีการชมเชยเมื่อบุคลากรพยาบาลปฏิบัติถูกต้องและให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยให้คำแนะนำที่ถูกต้อง แก่ไขข้อบกพร่องเมื่อบุคลากรพยาบาลปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด การส่งเสริมให้ความรู้และการปฏิบัติให้คงอยู่เป็นเวลานานและยั่งยืน จำเป็นต้องมีการกระตุ้นและให้ข้อมูลเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในงานวิจัยนี้มีการกระตุ้นเตือนในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดให้เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติส่งเสริม

ปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดหลังได้รับโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอ โดยมีหัวหน้าหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดและผู้วิจัยให้การสนับสนุนอุปกรณ์ที่ช่วยในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดและได้มีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เป็นประจำทุกเช้า

การสอนและฝึกทักษะ หลังการให้โปรแกรมการเตรียมพยาบาล 1 เดือนอาจจะไม่เพียงพอที่จะทำให้การปฏิบัติของพยาบาลเพิ่มขึ้นและครบถ้วน เนื่องจากมีปัจจัยด้านตัวบุคคล เช่นระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีจำนวนพยาบาลที่จบระดับปริญญาตรีร้อยละ 90.48 ทักษะการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดมีน้อยหรือปัจจัยด้านสติปัญญา สมาธิ การรับรู้ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ ประกอบกับความสามารถในการจดจำเนื้อหารายละเอียดของแต่ละคนต่างกัน ทำให้การคงอยู่ของความรู้หรือการปฏิบัติลดลงเมื่อเวลาผ่านไป โดยพบว่าภายหลังให้ความรู้ใน 20 นาทีแรก บุคคลจะจำได้ร้อยละ 58 และภายหลังการอบรม 1 เดือน บุคคลจะมีความสามารถในการจำลดลงเหลือเพียงร้อยละ 20 (สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538) นอกจากนี้อาจเนื่องจากภาระงานที่พยาบาลต้องรับผิดชอบมีมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด อีกทั้งจำนวนทารกที่ต้องเข้ารับการรักษามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมจากการเปิดหอผู้ป่วยศัลยกรรมทารกแรกเกิดร่วมกับหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด แต่จำนวนของพยาบาลเท่าเดิม และลักษณะของงานที่อยู่ในภาวะวิกฤติฉุกเฉิน เนื่องจากมีทารกป่วยคนอื่นๆ ที่ต้องการให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทำให้พยาบาลมีการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดไม่เต็มที่

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดของพยาบาลในด้านการให้ข้อมูล ด้านการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ และการประเมินขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด มีความสำคัญทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดที่เกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพนั้น ประกอบ

ด้วยการให้ความรู้โดยพยาบาลแก่มารดาของทารกเกิดก่อนกำหนด เพื่อให้มารดามีการปฏิบัติส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดได้อย่างถูกต้อง จัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เช่น งดเสียงจากโทรทัศน์ สิ่งแวดล้อมรอบข้างที่ทำให้มารดาไม่สนใจทารกเกิดก่อนกำหนดขณะให้นม เนื่องจากปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นได้ในระยะเวลานั้นๆ (Blackburn, 1998) นอกจากนี้หากพยาบาลมีการให้ความรู้แล้ว แต่ไม่มีการประเมินการปฏิบัติของมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด มารดาอาจทำให้การปฏิบัติส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดไม่ครอบคลุม ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดให้ถูกต้อง เพื่อให้ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีคุณภาพ ผลจากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า โปรแกรมการเตรียมพยาบาลต่อการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดทำให้การปฏิบัติของพยาบาลเพิ่มขึ้น

ดังนั้นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนด ซึ่งเนื้อหาใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ด และดำเนินโปรแกรมการเตรียมพยาบาลตามหลักการให้ความรู้ของ สโลเวนสกี และ

เพาสเตียน (Slovensky & Paustian, 2002) ส่งผลให้พยาบาลเกิดการเรียนรู้ จดจำ และตอบสนองแสดงออกเป็นพฤติกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดมีการปฏิบัติที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติของพยาบาลในวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติ จึงอาจทำให้เกิดการปฏิบัติที่ผิดธรรมชาติ (Hawthorne effect) ได้ แต่การวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และใช้วิธีการสุ่มเวลา โดยพยาบาลไม่ทราบว่าจะถูกสังเกตเมื่อใด ทำให้ลดความคลาดเคลื่อนนี้ลงได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนให้กับบุคลากรทางการพยาบาลและผู้รับบริการคือ มารดาทารกเกิดก่อนกำหนด
2. เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมที่ทำให้พฤติกรรมของพยาบาลมีการปฏิบัติในการ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ขณะให้นมระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ชริน พูลศิลป์. (2554). ผลของการให้ข้อมูลแก่มารดาต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเกิดก่อนกำหนดขณะให้นม. *พยาบาลสารฉบับพิเศษ*, 38,46-63.
- ทัศนีย์ ตรีสายลักษณ์. (2542). ผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดา-ทารกต่อความผูกพันระหว่างมารดา-ทารกและการเจริญเติบโตของทารกเกิดก่อนกำหนด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัชร นุ่มประเสริฐ. (2539). ผลของการดูแลทารกน้ำหนักน้อยแบบแกงการต่อสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกและการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลมารดาและทารก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมทรง คำผาย. (2541). ผลการเตรียมมารดาต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดและพฤติกรรมการดูแลทารก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์. (2538). *วิธีการสอน: Teaching methods*. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- Barnard, K. E., Hammond, M. A., Booth, C. L., Bee, H. L., Mitchell, S. K., & Spieker, S. I. (1989). Measurement and meaning of parent-child interaction. *Applied Development Psychology*, 3, 39-79.
- Blackburn, S. T. (1998). Environment impact of the NICU on development outcomes. *Journal of Pediatric Nursing*, 13(5), 279-289.
- Brazy, J. E., Anderson, B. M. H., Becker, P., & Becker, M. (2001). How parents of premature infants gather information and obtain support. *Neonatal Network*, 20(2), 41-48.
- Davis, L. (2003). *Factors influencing interaction between a mother and her premature infant*. Queensland University of Technology, School of Nursing Center for Health Reserch.
- Davis, L., Edwards, H., & Mohay, H. (2003). Mother-infant interaction in preterm infants at three months after nursery discharge. [Electronic version]. *International Journal of Nursing Practice*, 9(6), 374-382. Retrieved October 7, 2009, from <http://www.blackwellsynergy.com/doi/pdf/10.1046/j.1440-172X.2003.00447.x.html>
- Merenstein, G. B., & Gardner, S. L. (2002). The neonate and the environment: Impact on development. In G. B. Merenstein & S. L. Gardner (Eds.), *Handbook of neonatal intensive care* (pp. 219-282). St. Louis: Mosby.
- Slovensky, D. J., & Paustian, P. E. (2002). Training the adult learner in health care organizations. In P. L. Spath (Ed.), *Guide to effective staff development in health care organizations* (pp.100-104). New York: The Jossey-Bass.
- Snow, C. W., & McGaha, G. C. (2003). *Infant development* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Sumner, G., & Spietz, A. (1994). *NCAST caregiver/parent child interaction feeding manual*. Seattle, WA: NCAST Publications.
- Talmi, A., & Harmon, R. J. (2003). Relationships between preterm infants and their parents: Disruption and development. *Zero to Three*, 24(2), 13-20.
- Wong, D. L., Perry, S. E., Hockenberry, M. J., Lowdermilk, D. L., & Wilson, D. (2006). *Maternal child nursing care* (3rd ed.). St. Louis: Mosby.